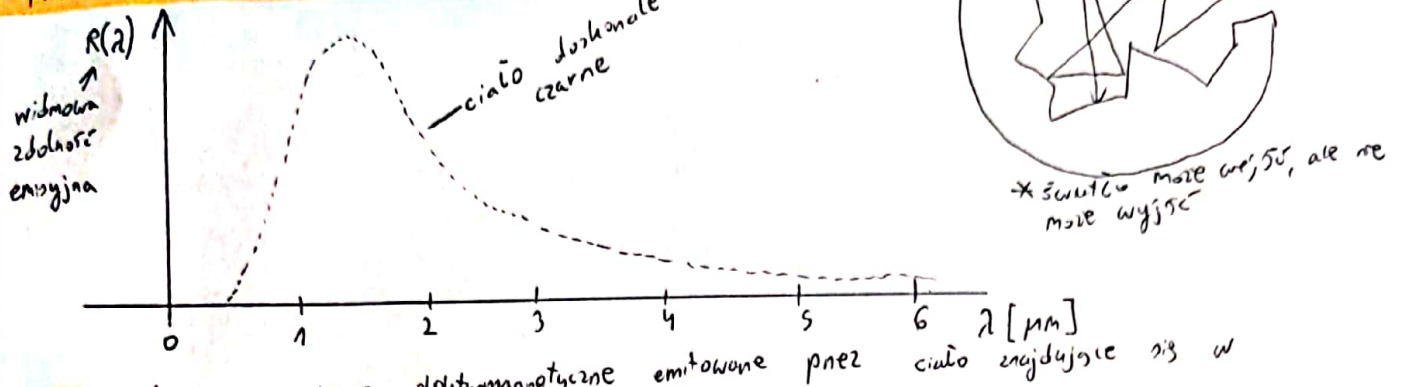

Fizyka kwantowa

Promieniowanie termiczne ciał

- * jest to promieniowanie elektromagnetyczne emitowane przez ciało znajdujące się w temperaturze $> 0K$.
- * widmo emitowane przez ciało stałe:
  - ma charakter ciągły
  - silnie zależy od temperatury
  - nie zależy od rodzaju substancji (prawo)
- * promieniowanie wychodzące z wnętrza ma zawsze większe natężenie od promieniowania ze ścian bocznych.
- * dla danej temp. widmo promieniowania wychodzące z otworu jest identyczne dla wszystkich ciał.
- * emisja energetyczna promieniowania ciała doskonale czarnego spełnia prawo Stefana-Boltzmana

$$R = \sigma T^4$$
 gdzie: $\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \frac{W}{m^2 K^4}$

* prawo przesunięcia Wiena

$$\lambda_{max} \cdot T = const$$

- * w stanie równowagi termicznej:

R - emisja energetyczna
 A - absorpcja

$$R = A$$

* Teoria Plancka

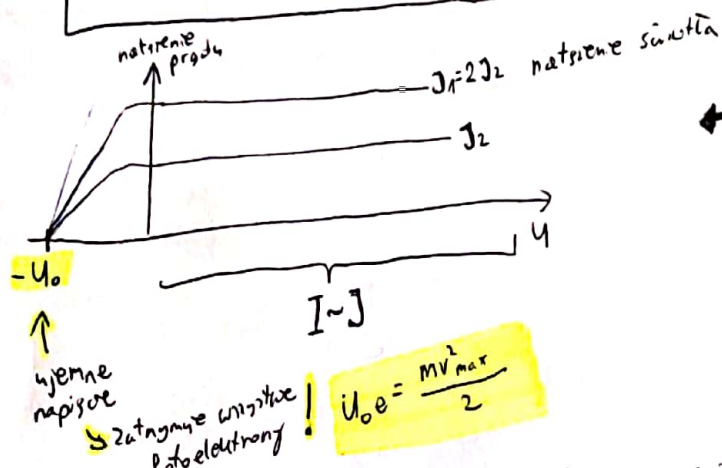
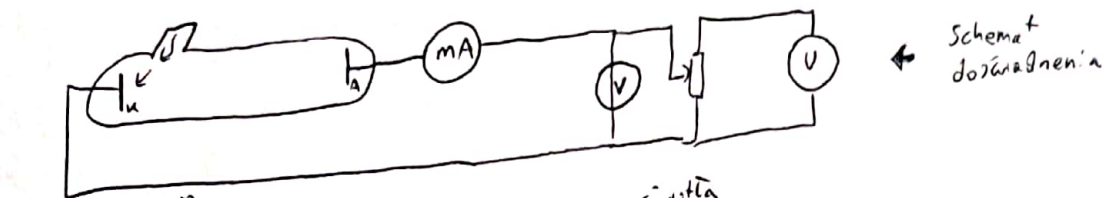
- prawdopodobieństwo wystąpienia drgań o energii E jest opisane rozkładem Boltzmana.
- drgające atomy, które promieniują światło to oscylatory (kwantowe).
- każdy oscylator nie może mieć dowolnej energii, lecz tylko ściśle określone:

$$E = nh\nu$$

h - stała Plancka
 n - liczba kwantów energii
 ν - częstotliwość oscylatora.

Zjawisko fotoelektryczne

- * polega na emisji elektronów z powierzchni metalu pod wpływem padającego światła (promieniowania elektromagnetycznego)
- * nie można go wytłumaczyć w oparciu o falowy teorię światła
- * dla danego metalu zjawisko zachodzi tylko dla światła o częstotliwości wyższej od pewnej częstotliwości progowej $\nu > \nu_0$

zależność prądu fotoelektrycznego od przyłożonego napięcia

- * energia kinetyczna uwolnionych elektronów nie zależy od natężenia fali, tylko od jej częstotliwości

- * przechodzi w sposób natychmiastowy - nie magazynuje energii wewnątrz metalu

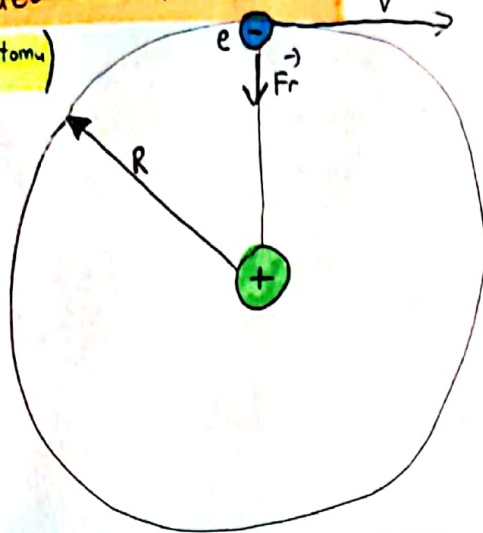
- * Einstein założył, że światło ma naturę korpuskularną i rozchodzi się w pakietach zwanych fotonami [foton - kwant pola elektromagnetycznego]

- * energia niesiona przez pojedynczy foton: $E_f = h\nu$ - stała Plancka [ZALEŻY TYLKO OD ν]

$$\frac{1}{2} m v_{\max}^2 = h\nu - W \quad \text{gdzie: } W = h\nu_0 \text{ to praca wyjścia (energia, jaką trzeba dostarczyć elektronowi, aby wyrwać go z metalu)}$$

Model atomu Bohra

na bazie atomu (wodoru)

* elektron krąży na orbicie kołowej wokół dodatniego jądra - protonu

* rozmiar protonu to ok. 100 000 razy mniejsze niż rozmiar atomu

* możemy więc uznać, że pole elektryczne, w którym porusza się elektron jest polem wytworzonym przez ładunek punktowy

* elektron jest przyciągany do jądra siłą elektrostatyczną

Postulaty Bohra (po Chłopku):

1) Elektrony latają na magicznych kołowych orbitach stacjonarnych $F_{dośr} = F_{elektrostatyczna}$ i mają wywołane na elektrodynamikę klasyczną.

1B) Na tych orbitach zachodzi: $L = n \cdot \frac{h}{2\pi}$ moment pędu na dozwolonych orbitach jest zkwantowany i jest całkowitą wielokrotnością stałej Plancka podzielonej przez 2π .

* przyspieszony ładunek emituje falę elektromagnetyczną, a ten elektron latający w kręgu jest przyspieszony (dzięki sile dośrodkowej) (ponieważ krąży ze stałą prędkością)

* zgodnie więc z elektrodynamiką klasyczną powinien emitować promieniowanie

* a gdyby emitował promieniowanie to szybko by utracił energię i spadłby na jądro atomowe
A TO SIĘ NIE DZIEJE

* NIE EMITUJE PROMIENIOWANIA NA DANEJ ORBICIE, ale EMITUJE SKACIĄC NA WYŻSZE ORBITY LUB Z NICH SPADAJĄC, stąd:

2) Elektrony wypromieniują lub pochłaniają energię tylko przy zmianie orbity.

po fizycznym: $h\nu = E_n - E_k$ * atom absorbuje lub emituje kwanty o energii: $h\nu$ przechodząc z orbity n na k , czyli ze stanu o energii E_n do E_k

↑
- częstotliwość emitowanego promieniowania   zmiana energii elektronu

Falowo-korpuskularny charakter materii i promieniowania

(ogólnie)

* to który z aspektów promieniowania dominuje w danej sytuacji zależy od jego długości fali (λ)

λ duże - natura falowa np. zjawisko interferencji

λ małe - natura kwantowa np. zjawisko fotoelektryczne (światło składa się z kwantów o energii $E = h\nu$)

* pęd kwantów i długość fali są do siebie odwrotnie proporcjonalne

$$p = h \cdot \frac{1}{\lambda}$$

→ a z tego hipoteza de Broglie'a:

$$\lambda = \frac{h}{p}$$

stała Plancka
pęd

Zasada Nieoznaczoności Heisenberga

* nie możemy dokładnie określić ruchu elektronu.

Nierówność 1:

$$\Delta p_x \Delta x \geq h$$

$$\Delta p_y \Delta y \geq h$$

$$\Delta p_z \Delta z \geq h$$

ilość nieoznaczoności.	
pęd w osiach	* jej położenia

$\geq$ stała Plancka

Nierówność 2:

$$\Delta E \Delta t \geq h$$

dokładność wyznaczenia energii E	* czas pomiaru
----------------------------------	----------------

$\geq$ stała Plancka

czym dłuższy czas jest w stanie energii tym dokładniej można ją wyznaczyć

* takie małe ruchy podlegają prawom fizyki kwantowej a nie klasycznej

* nieokreśloność pomiaru są związane z falową naturą cząstek, a nie wadami sprzętu pomiarowego.

* Równanie Schrödingera

→ niezależne od czasu:

$$\hat{H}\psi = -\frac{\hbar^2}{2m} \Delta\psi + U\psi, \text{ gdzie:}$$

ψ - podaje prawdopodobieństwo zderzenia przez cząstkę określonych miejsc w przestrzeni.

$\psi(x,y,z,t)$ - funkcja falowa

E - całkowita energia cząstki

U - energia potencjalna

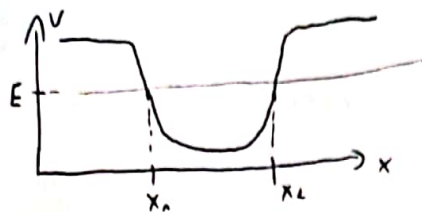
m - masa

$\Delta\psi$ - Laplasjan funkcji falowej

$$\hbar = \frac{h}{2\pi}$$

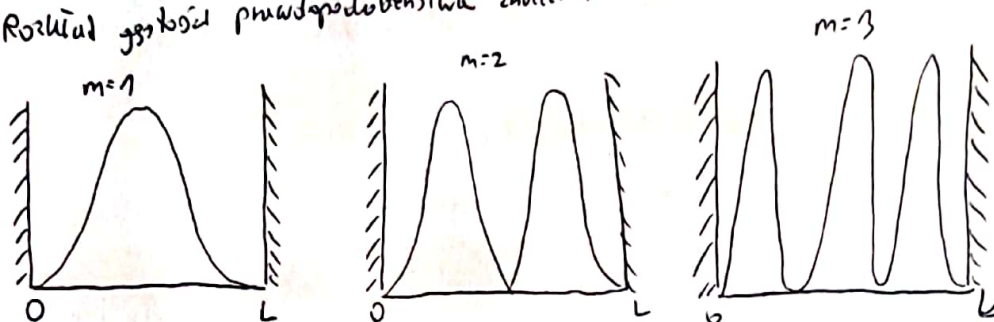
Studnia potencjału

- region otaczający minimum lokalne energii potencjalnej

* cząstka w studni: - na jednym określonym ($\neq 0$) naturalnie poziomach energetycznych m

Różnica gęstości prawdopodobieństwa znalezienia cząstki w określonej studni potencjału:

Liczby kwantowe charakteryzujące stan elektronu w atomie wodoru

$$n = 1, 2, 3, \dots$$

GŁÓWNA LICZBA KWANTOWA

- numer energii elektronu
- przypisuje numer powłoki elektronowej

$$L = 0, 1, 2, \dots, n-1$$

POBOCZNA LICZBA KWANTOWA

- numer podpowłoki do której przynależy elektron
- pozwala obliczyć wartość orbitalnego momentu pędu

S

SPINOWA LICZBA KWANTOWA

- stała liczba dla danej cząstki
- pozwala obliczyć wartość spinu cząstki dla elektronu $s = \frac{1}{2}$

MAGNETYKOWA LICZBA KWANTOWA

$$m_L = -L, \dots, 0, 1, \dots, L$$

- numer runtu orbitalnego momentu pędu na wybrany os
- pozwala obl. wartości runtu momentu pędu

Przewodniki, półprzewodniki, izolatory

- * w przewodnikach ładunki mogą się swobodnie poruszać
- * w izolatorach ładunki są uwięzione

PRZEWODNIKI:

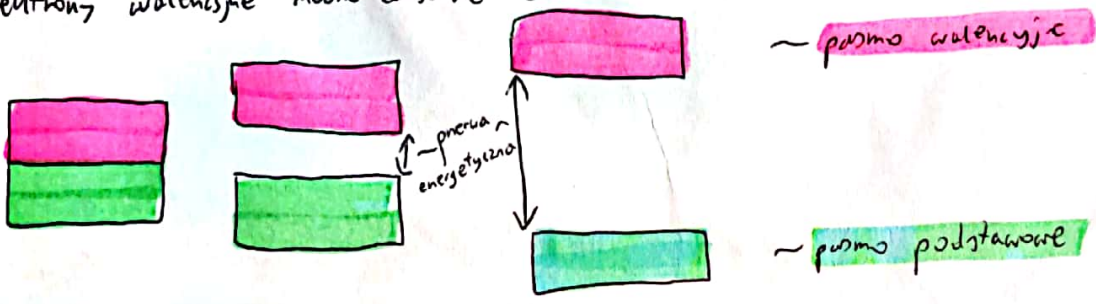
- metale, ich stopy, inne pierwiastki posiadające wolne elektrony w sieci krystalicznej
↑ nośniki prądu

PÓŁPRZEWODNIKI (np. krzem, german)

- przewodzą prąd, ale tylko w określonych warunkach (przy dużej temp. lub innej sytuacji dostarczeniu energii, dzięki której elektrony uwalniają się z sieci krystalicznej)

IZOLATORY

- elektrony walencyjne mocno związane z atomem

Nadprzewodnictwo = zerowy opór - osiągany w niektórych materiałach w niskiej temperaturze (poniżej krytycznej)